

EL COMERÇ ENTRE CATALUNYA I MALLORCA ALS INICIS DE L'EDAT MODERNA

Onofre Vaquer Bennasar

Fa uns anys que investigam el comerç marítim de Mallorca entre els anys 1448 i 1531, a partir, principalment, de protocols notarials mallorquins. Aquestes fonts no ens donen tot el comerç existent, ja que per aquest any no diposam de fonts fiscals (com llicències, ancoratge o el diner de la mercaderia).

Els viatges.- Des del segle XIII les relacions amb Catalunya seran intenses. Pel segle XIV coneixem les llicències que es donen a Mallorca per viatges a Catalunya: 117 el 1360, 68 el 1385 els anys en què n'hi ha més 6 el 1375 (8 mesos), 11 el 1341 –els anys en què menys– (Sevillano-Pou, 1974: 186).

Dels ports catalans els que tenen més relació comercial amb Mallorca són Barcelona, Tarragona, Salou i Tortosa, però també trobam Sant Lluís de Guíxols, Blanes, Palamós. Barcelona no tenia moll i a Tortosa, a la desembocadura de l'Ebre, que era navegable fins a Tudela, arribaven les llanes aragoneses. No trobam assegurances ni comandes en direcció als ports citats, però sí molts de noliejaments de naus. La majoria de vegades no s'indiquen les mercaderies que hi duen des de Mallorca. El 1465 fou assegurat pebre per valor de 250 ll. a una nau que anava a Tortosa. Barcelona surt molt poc a la documentació mallorquina. No hem trobat ni una sola assegurança entre Mallorca i Barcelona, ni cap noliejament (llevat d'un que hi fa escala anant a Tortosa). Cal dir que durant la guerra civil catalana (1462-1472) no hi ha cap comerç amb Barcelona; hem consultat la documentació de Barcelona i durant els anys de la guerra el comerç és nul. Les naus mallorquines no anaven a Barcelona, però les d'aquella ciutat feien escala a l'illa en la ruta de Llevant. Als arxius de Barcelona hem trobat documentades les naus catalanes que van a Mallorca i que no trobam a la documentació mallorquina.

Mallorca era la principal escala del comerç de Barcelona. De 1.981 assegurances entre 1428 i 1493 (Del Treppo, 1976: 137) se'n dirigeixen a ports de Sicília 459, de Sardenya 334, de Llevant 240, de Nàpols 212, i 106 de Barberia (en total 1.351) escala a Mallorca un 68%. El port més freqüentat pel catalans es Palerm (220 viatges) seguit de l'Alguer (186), Nàpols (137), Rodes (129) i Càller (115); per anar-s'hi, Mallorca és escala obligada.

Entre 1448 i 1500, les naus que hem pogut documentar fins ara, que surten del port de Mallorca, entre destins finals i ports d'escala, es distribueixen de la següent manera:

destí	%	Escala	Origen	Total	%	Barberia
	201	27'5	35	11	247	23'1
País valencià	95	13'0	15	18	128	11'9
Catalunya	78	10'7	26	35	139	13'0
Rosselló	14	1'9			14	1'3
Menorca	13	1'8	3	1	17	1'5
Eivissa	16	2'2	30	16	62	5'8
Ports mallorquins	1	0'1	6	15	22	2'0
Ports francesos	13	1'8		1	14	1'3
Regne de Granada	13	1'8	3		16	1'5
Andalusia	6	0'8	1		7	0'6
Flandes	10	1'3		1	11	1'0
Anglaterra	0			2	2	0'2
Sardenya	47	6'4	22	33	101	9'4
Sicília	46	6'3	23	3	72	6'7
Nàpols	85	11'6	17		102	9'5
Rodes	24	3'3	13	3	40	3'7
Alexandria	12	1'6		1	13	1'2
Romania (Bizanci)	6	0'8	1		7	0'6
Orient	101'3	1		1	0'1	
Beirut	0		1		1	0'1
Xio	1	0'1	1		2	0'2
Gènova	32	4'4			32	2'9
Venècia	1	0'1			1	0'1
Talamone (Itàlia)	6	0'8	2		8	0'7
TOTAL	730		199	140	1069	

El caràcter fragmentari de la documentació no ens permet quantificar amb exactitud les relacions de Mallorca amb altres ports. Hem comptabilitzat la freqüència dels viatges de naus des de Mallorca a diferents ports partint del contractes de noliejament, assegurances, comandes, guiatges, eixides de sarraïns i altres. Els contractes de noliejament no sempre indiquen el destí (25 casos). Hi ha anys en què coneixem molt pocs viatges i d'altres 88 (l'any 1468). Dels anys 1448 a 1468 en coneixem 622 i de 1469 a 1499 sols 160. Dels anys 1448-68 tenim una mitjana de 29'6 vaixells coneguts i dels 1469-99 de sols 5'16. No creiem que tinguem el total d'embarcacions; de cap any tinguem present que els anys 1321-1340 coneixem el dret d'ancoratge de 5 anys, entraven al port de Palma anualment 937 embarcacions, de les quals 392 procedien d'altres ports de les Balears (Sevillano, 1974, p. 147). Cal dir que l'ancoratge recollia totes les naus que entraven al port de Mallorca encara que no davallessin ni carreguessin cap mercaderia. No sols el tonatge de les naus variava, sinó que hi havia naus que estaven de pas per Mallorca i carregaven poques mercaderies a l'illa; no obstant, aquestes naus compten igual que les altres a l'estadística. Oferim un quadre amb el nombre de naus per períodes i zones, ja que, malgrat les limitacions exposades, ens donen la proporció de les relacions comercials del port de la ciutat de Mallorca amb altres ports.

NOMBRE DE NAUS SEGONS EL DESTÍ

Anys:	1448-68	1450-51	1465-68	1469-99
Barberia	172	40	36	39
País valencià	101	8	59	17
Catalunya	56	10	20	14

Regne de Granada	7	2	1	3
Menorca	11	0	5	3
Eivissa	33	3	22	13
Ports mallorquins	13	3	4	4
Ports francesos	15	2	9	1
Sardenya	56	7	37	12
Sicília	34	3	18	20
Nàpols	53	5	33	15
Rodes	25	3	9	7
Alexandria	5	1	0	4
Romania	10	7	0	0
Gènova	19	3	12	2
Flandes	5	0	5	4
Cadis	5	1	3	0
Malta	1	0	0	0
Pisa	1	0	1	0
Xio	0	0	0	1
Sevilla	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>1</u>
	622	98	274	160

En percentatges tenim:

Anys:	1448-68	1450-51	1465-68	1469-99
Barberia	27'65	40'81	13'13	24'37
País valencià	16'23	8'16	21'53	10'62
Catalunya	9'0	10'2	7'3	8'75
Regne de Granada	1'12	2'04	0'36	1'87
Menorca	1'77	0	1'82	1'87
Eivissa	5'3	3'06	8'03	8'12
Ports mallorquins	2'1	3'06	1'46	2'5
Ports francesos	2'41	2'04	3'28	0'62
Sardenya	9'0	7'14	13'5	7'5
Sicília	5'4	3'06	6'56	12'5
Nàpols	8'5	5'1	12'04	9'37
Rodes	4'0	3'06	3'28	4'37
Alexandria	0'8	1'02	0	2'5
Romania	1'6	7'14	0	0
Gènova	3'05	3'06	4'38	1'25
Flandes	0'8	0	1'82	2'5
Cadis	0'8	1'02	1'09	0
Malta	0'16	0	0	0
Pisa	0'16	0	0'36	0
Xio	0	0	0	0'62
Sevilla	0	0	0	0'62

Cal dir que les naus que feien la ruta de Llevant (per Sardenya, Sicília, Rodes i altres parts orientals fins Alexandria) tenien un tonatge molt superior les que anaven a Barberia o València.

Catalunya és el tercer destí (després de Barberia i València) pel comerç mallorquí. Com a destí, Barcelona el trobam a 73 viatges, Salou a 30, Tarragona a 23, Tortosa a 11, Sant Feliu

de Guíxols a dos i Roses a dos. A una altra font, Extraordinaris d'Universitat, trobam les importacions de blat subvencionades pels jurats, encara que moltes vegades no s'indica la nau, en les que Catalunya és el segon proveïdor després de Sicília.

Al Rosselló l'únic port és Cotlliure, que en realitat era el port de Perpinyà. El Roselló formava part de Catalunya però passa a França i és recuperat per Ferran el Catòlic i tornarà a França el 1648. Durant la guerra civil catalana, el 22-8-1469, els germans Joan i Gaspar Campredon, mercaders de Perpinyà, r.M., havien demanat llicència per portar, amb una fusta de port de 150 fins a 200 bótes, certes mercaderies a persones obedients a sa majestat als ports de Cotlliure i d'Agda. El rei els dóna guiatge per 4 mesos, però no podran portar-hi ni treure: forments, farines, ordis, civades, olis, pólvores de bombarda, salmitre, peces d'artilleria, armes, llanes, cuirams, pans de figa, arròs, mel, sucre, ferro ni acer, si bé podran portar cordes primes per fer sàrries (ARM, I.R-72, f. 140-141).

Cotlliure apareix a 7 viatges. El 1531 documentam a Perpinyà a Pere Corona factor de Joan Liula, metge de M. (T-238).

Les assegurances.- Entre els protocols notariais de l'Arxiu del Regne de Mallorca trobam contractes d'assegurança entre Catalunya i Mallorca, primordialment d'exportacions mallorquines.

El notari Bernat Contestí entre 1448 i 1451 té 138 contractes d'assegurança dels quals 18 partides (un 13 % del total de les partides) es dirigeixen a Catalunya per un valor de 2.150 lliures, que representen un 10'14 % del total assegurat.

El notari Miquel Boix, entre 1451-64, té les següents assegurances que es refereixen a Catalunya:

Port	Destí		Origen	
	Nombre	Lliures	Nombre	Lliures
Barcelona	45	4.395	1	200
St. Feliu	1	50	-	
Tosa	3	275	-	
Tortosa	7	175	6	200
Tarragona	1	50	7	1.700
Salou	1	100	-	
Cotlliure	34	1.551,9	-	

El notari Bernat Castell d'entre les assegurances dels anys 1465-68, en té un 18'3 % del seu valor que van a Catalunya.

El notari Miquel Torres per l'any 1524 té les següents assegurances entre Catalunya i Mallorca:

Destí	Núm.	lliures	prima	% prima
Salou	1 30	2,1	7	
Tortosa	7	175		
Barcelona	21	558,8	22,65	4'05
(<origen Sóller)	1	15	0,6	

El mateix notari Torres, l'any 1531, té 1.371 assegurances, de les quals 61 van a Barcelona des de Mallorca i 8 van a Mallorca des de Barcelona. No apareix altre port català aquest any.

Destí	Nombre	Lliures	Prima	% Prima
Barcelona	61 61	2.128,9	264,3	12,4
Palerm	324	27.179,7	1.014	3,7

València	99	4.033,5	466	11,5
Cadis	62	2.315	496	21,4
Càller	88	3.349,5	398,5	11,9
Origen				
Barcelona	8	670	24	3,58
València	44	1.402	251	17,0
Alacant	17	615	59	1,46

Els contractes d'assegurances que trobam entre els protocols notariais de l'Arxiu del Regne de Mallorca es refereixen fonamentalment a contractes que tenen Mallorca com a port d'origen; però els que tenen Mallorca com a port de destí s'asseguren als ports d'origen. No obstant, en ocasions, s'asseguren a Mallorca mercaderies que seran carregades a d'altres ports, en especial nord-africans i valencians. També s'asseguren ocasionalment mercaderies que no tenen Mallorca com origen ni com destí. A d'altres llocs passava el mateix, així veiem que el 24-9-1453 a Barcelona s'asseguren 600 ll. sobre mercaderies carregades a Anglaterra en les galeres venecianes per portar-les a Mallorca (AHPB, A. Vilanova 14, f. 21). A l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona hem pogut veure que s'assegura oli de Sóller per portar-lo a Barcelona; en canvi, entre els protocols mallorquins no es troben assegurances d'aquests tipus.

De 95 contractes d'assegurança datats a Barcelona en què intervé Mallorca, com origen o com destí, per un valor de 19.847 lliures, sols 11 tenen el seu origen a Barcelona. La seva distribució és la següent:

	Núm. contractes	Valor lliures
Origen Barcelona	11	732
Destí Barcelona	22	2.854
Origen Sóller	9	1.325
Origen Mallorca	39	10.157
Destí Mallorca	27	6.415
Destí Rodas	14	5.062
Destí Xio	3	670
« Alexandria	2	285
« L'Alguer	3	550
« Nàpols	5	1.200
« Ragusa	1	50
« Venècia	1	480
« Savona	1	100
« Flandes	1	225
Origen Anglaterra	2	3.500
« Eivissa	3	673
« Salou	6	693
« Benicarló	1	150
« Roses	1	160

A part de l'oli carregat a Sóller, trobam 13 contractes en què l'oli és embarcat a la ciutat de Mallorca per valor de 3.327 lliures. Els teixits apareixen a 18 contractes per un valor de 6.405 lliures. El fet que a Barcelona s'assegurin moltes mercaderies que no hi són embarcades demostra que aquesta ciutat era un centre financer.

Les mercaderies.- Catalunya exportava teixits (seus i de Flandes), safrà, armes, fruits secs, mel, mineral i llana. Comerciava amb Orient, en competència amb Gènova i Venècia,

enviant teixits i corall, i actuava com reexportadora amb Occident. Barcelona reexportava espècies al sud de França i per terra (via Augusta) a l'Europa central, mentre pel Rodan i Garona s'arribava a l'Atlàntic, i també al nord d'Àfrica. Té un important comerç amb Flandes i Anglaterra. El 1405 a Bruges hi havia 40 mercaders catalans. A Flandes exportaven safrà català i espècies d'Orient, tornant amb llana anglesa pels florentins i teles flamenques per Barcelona. Al sud de França, a més d'espècies, hi portaven les seves teles i compraven blat. El comerç català amb el nord d'Àfrica passava per Mallorca i exportava llana a Florència i Gènova, mentre al sud d'Itàlia venien teixits. Els mercaders catalans a Nàpols formaven la major colònia estrangera.

Catalunya no estarà absent del comerç amb les illes atlàntiques com les Canàries o Madeira. El 1496 s'asseguren a Barcelona, a Nicolau Angelats –mercader català habitador d'Andalusia–, esclaus i sucres carregats a qualsevol fustes a les illes de Canària per portar a Calis (Cadis) o a Santa Maria del Poerto (AHPB, Pere Triter, 14, f. 35 v.), i també es fan assegurances de Madeira (f. 37).

El comerç Català té una gran crisi al segle XV, que afecta l'economia mediterrània; però mentre València i Mallorca la superen, Barcelona no, i perdrà el mercat de reexportació d'espècies. València reemplaçarà Barcelona com a capital financera de la Corona d'Aragó i allà aniran molts dels mercaders. Amb la guerra civil, el comerç queda suspès, es perden els mercats internacionals i Barcelona deixa de ser un centre vital d'intercanvis comercials. F. Melis identifica el triangle Barcelona-València-Mallorca com eix d'un sistema de relacions mercantils, bancàries i productives. Barcelona era la plaça assegurativa i financera, València i Mallorca places operatives. A la segona meitat del XV, amb l'agreujament de la crisi catalana i la pèrdua de l'impuls mallorquí, València concentra i monopolitza les funcions dels tres nuclis, segons ha explicat Iradiel.

La decadència mercantil de Barcelona és explicada al Consell dels Cònsols de la Mar de Barcelona. El 4-1-1481 a dit Consell es diu que «lo dret de pariatge sia, vuy es culla a raho de dos diners per lliura, e la negociació mercantívol haya tant disminuït que lo dit dret sta vuy molt flach» (Biblioteca de Catalunya, J.C., llib. 145, f. 25 v.). Fan un memorial o pensament de redreç per argumentació de l'art mercantívol. Els coralls que es pesquen a Sardenya van a mans de genovesos que han introduït, en Gènova, llur obratge en perjudici dels catalans. Proposen que sols puguin comprar corall a Sardenya els vassalls del rei i que no es puguin exportar de Catalunya moles d'obrar coralls (f. 29). Des que els draps de França entren a Sicília i Sardanya, la negociació mercantívol de la Corona d'Aragó ha pres gran decaïment, i les galeases franceses després emprenen els viatges de Rodes i Alexandria, i duen espècies per França i altres parts del món, que abans les compraven a Barcelona i altres ciutats de la Corona, aportant or, argent i vitualles. A França, el rei ha prohibit que fustes diferents de les seves puguin metre espècies ni robes de Llevant, o han de pagar el 10%. A Venècia sols les galeres venecianes poden introduir robes de Llevant o han de pagar el 99%. Falten naus i cal fer-les. Es proposa prohibir als navilis estrangers treure el que a nosaltres sobreabunda i a ells fretura, no guiar corsaris si no donen seguretat de no damnar súbdits, prohibir treure llanes per estrangers, revocar marques contra catalans a Castella. Es diu que els safrans són principi del negoci de Flandes i Anglaterra (f. 28-34 v.).

Barcelona exportava a Mallorca i Menorca «coses vedades» com armes i pedres de molí (vegeu apèndix).

El corall de l'Alguer arriba a Barcelona per ser treballat i enviat a Alexandria. El 1457 s'envien 46 caixes de corall de Barcelona a Alexandria (AHPB, Antoni Vilanova-18: 39 v.) i el 1458 s'envia corall de l'Alguer a Barcelona (f. 22 v.), i 450 ducats d'or venecians i coralls a Alexandria. Encara que la majoria del corall mallorquí anava a Gènova, alguna partida arribava a Barcelona. El 9-4-1502, Nicolau Serdà, pescador de M., promet a Galceran Vidal, m. de Barcelona, r.M., que li vendrà tot el corall que pesqui amb la seva barca, des de la festa de Pasqua a la de Sant Miquel, als mars d'Alcúdia o a Cala Sant Vicenç, al preu de 16 sous

per cada lliura, llevades 13 unces per ell segons la tradició; li anticipa 23 ll. 7 s. 2 d. (ARM, P., R-772, f. 110, r.v.).

A Barcelona hi arribava oli de Tarragona (per exemple el 1453: AHPB, Antoni Vilanova-18) però també de Mallorca, sobre tot de Sóller. Mallorca reexportava a Barcelona productes nord-africans com cera. Segons Macaire (1986:471), a la primera meitat del XV, anaven més mercaderies de Mallorca a Barcelona que al revés.

Als noliejaments de naus trobam què s'envia a Barcelona: oli el 1458, blat de Cala Manacor el 1478, bestiar de Ciutadella el 1494, oli d'Andratx el 1510. El 1458 es nolieja una nau per portar a Mallorca pastells, avellanes, forment i ordi, i el 1510 una per portar-hi blat. Gran part del comerç entre Barcelona i Sóller no surt als noliejaments, ni tant sols a la documentació mallorquina. A les assegurances fetes a Barcelona (AHPB) s'assegura oli de Sóller a Barcelona i blat de Barcelona a Sóller a naus catalanes.

A les assegurances del 1531 fetes a Mallorca per Barcelona trobam:

Mercaderia	Partides	Lliures	Prima	% primes
oli	41	1.472,5	165	11'2
moneda	5	120	33,628	
or, argent	3 210	39,2	18,8	
coral	3	80	12	15
buc nau	5	60	30	50
formatges	1	20	4,5	22,5
persones	2	160	5	3,1
olives	1	20	5	25
sabó	1	6,4		

De Barcelona a Mallorca s'asseguren:

Mercaderia	Partides	Lliures	Prima	% primes
esclaus	2	110	6	5,45
teles	6	560	18	3,2

Salou és un port on es carrega vi, fruites i llegums. El 15-10-1502, Antoni Marrugat, m.M., prometia a Roderic Gallego –patro d'un galió– que al port de Salou, Joan Lanada de Reus carregaria 40 costals de fruites i llegums, 15 costals de randor i 3 bótes de vi; Gallego les portaria a Mallorca i li pagarien els nòlits (ARM, P., R-772, f. 189). Als noliejaments de naus trobam què s'importa de Salou: al 1453 vi, fruits secs, randor i mel; al 1467 vi, randor; fruita, blat i llegums; al 1469 vi, façana i randor; el 1491 vi i el 1525 vi. A **Canet** també es carrega vi.

El 1455 una nau noliejada porta blat i vi d'**Empúries** a Mallorca.

Tarragona envia blat a Mallorca el 1469 a una nau noliejada.

Tortosa, a la desembocadura de l'Ebre, era el port on arribava la llana aragonesa. Naus noliejades porten a Mallorca des de Tortosa: una blat el 1469, altra blat i llana el mateix any, altra llana el 1473. La majoria de la llana estrangera que arribava a Mallorca era aragonesa i carregada a Tortosa, als reconeixements de deutes trobam les vendes d'aquesta llana, però poques vegades coneixem les naus que la importaren.

Els Extraordinaris d'Universitat ens donen les importacions de blat català fetes a Mallorca. Moltes vegades no s'indica el port, altres apareixen Tortosa, Salou, Tarragona, Palamós, Blanes i Cotlliure. L'any 1469 sols a Tortosa es carreguen 13.252 quarteres de blat per Mallorca en 47 partides (ARM, EU-13).

Els esclaus són també, mercaderia que s'embarca a Barcelona per Mallorca i que trobam documentats a la sèrie Coses Vedades (vegeu Vaquer, 1997-1: 61-62).

Les tarifes dels descarregadors del port de Mallorca l'any 1577 ens donen els productes que s'importaven de diferents ports. De Catalunya: ferro, mel, bótes, arròs, espases, sedassos, pales, talladors, gavetes, portadores, sardines, cadires, avellanes, ametles, moles de molí, ceràmica de terra, «quintarada», cardes. De Tortosa: fusta, muls (Vaquer, 1987: 364).

Els mercaders.- Alguns mercaders mallorquins residien a Catalunya per mercadejar amb Mallorca, o hi tenien factors: el 1531 Rafel Torroella era factor de Joan Liula, a Blanes (ARM, P., T-238).

Mercaders catalans tenien factors a Mallorca: el 1531 Pere Forner, m.M., era factor de Joan Cortes i de Perot Exenat, m. de Barcelona; també Pere Ribes, m.M., era factor de Perot Exenat (T-238). Del mercaders catalans establerts a Mallorca cal citar al convers Joan Bertran, casat amb la mallorquina Esclaramonda Pardo, la persona més rica de Mallorca de les que contribueixen a les tesalles.

Es fan societats per comerciar entre Mallorca i Catalunya. El 14-5-1453: fan societat «super arte et usu mercancie» Pasqual Gerald, que posa 330 ll., Pere Oliveres, que posa 330 ll., i Vicenç Joan, que posa 400 ll., en total 1060 ll. Pasqual Gerald serà el cap a Mallorca i Vicenç Joan a Tarragona i Catalunya (ARM, P. 2528, f. 38 v.-39). El 11-8-1456 es fa una societat per comerciar entre el camp de Tarragona i Mallorca (Vaquer-1988: 171), i altra semblant el 1479 (p. 166).

Mariners i corsaris.- Molts patrons catalans freqüentaven el port de Mallorca. De 875 viatges de naus sols coneixem la nacionalitat del patró en 399 casos; 177 eren mallorquins (un 44,36%), i 73 catalans (un 18,29%), si bé la majoria dels que no coneixem la nacionalitat tenen llinatges catalans.

Es constituïen societats corsàries. Vegem-ne algunes:

1-9-1458: capítols entre el noble Mn. Grisoldo de Centelles, senyor del castell de la baronia de Centelles (Catalunya), capità de certes naus armades, i Andreu Amat, m. de Barcelona, senyor i patró de la nau Sant Antoni i Sant Elm. Centelles pagarà a Amat 600 ll. barceloneses per salari degut de 2 mesos, 88 ll. barcelonines per virtualles li compra, 153 ll. de Barcelona per 65 modins de sal, 600 ll. per 2 mesos a partir del que serà l'orde i haurà de donar mostra de 50 homes (a coneguda del canonge Planella i Mn. Vivot), 10 parts de la presa ja feta. Pagarà aplaçadament. Amat tindrà en la nau 50 homes de mar, «compres patró, sotapatró, scrivà, barber, trompeta, coch, senescal, jove de patró e los altres». A dita nau anirà de capità el canonge Planella (ARM, P., B-89, f. 60-62).

22-9-1458: Ramon de Planella, donzell, altrament apel·lat lo canonge Planella, domiciliat a Catalunya, fa uns capítols amb Andreu Amat, mercader de Barcelona, senyor i patró de la nau Sant Antoni i Sant Elm, ara al port de Mallorca estant. Planella serà capità de la nau d'Andreu Amat durant 4 mesos com estapol de Mn. Grisoldo de Sentelles. El patró posarà la nau i 70 homes de mar (30 mariners i 40 fadrins). Planella posarà 130 companyons a son càrrec. De les preses que faran haïen 3 parts: 1/3 a la companyia, 1/3 al buc de la nau, 1/3 a l'armament (a partir per meitat entre Ramon i el patró). Les virtualles es pagaran per meitat. Del que prendran dins els 4 mesos donaran 40 florins a Nostra Dona de Montserrat i 10 a Nostra Dona de Lluc (ARM, P., B-89, f. 66 v.-67 v.).

També les autoritats podien obligar una nau a descarregar blat en un port diferent del consignat. A Mallorca el privilegi de virtualles permetia capturar naus que passessin prop de Mallorca, obligant-les a descarregar el blat que portaven amb indemnització. El 22-8-1472, el rei Joan considerant que Felip Infant, patró de nau, havia fet contracte amb lo amat nostre Joan Vidal, m.M., de portar forment de Sicília a Mallorca, certes naus venint de Gènova per proveir Barcelona apressaren la nau i la portaren a Barcelona. El rei anul·la el tracte fet per dit Felip amb Vidal per haver estat la nau al servei reial (ARM, LR-73, f. 229 v.-230).

Les paus i treves per poder comerciar amb altres nacions afectava per igual catalans i mallorquins. El 17-3-1479 davant Joan Fogassot, notari de Barcelona, Francesc de Luna i Francesc Xerta, jurats de B., a la llonja de dita ciutat, i Joan de Viastrosa, m. defenedor de la

Mercaderia, es llegeix una lletra del governador de Catalunya comunicant haver rebut lletres closes del rei manant treves signades amb «lo il·mo. Rey Renat, duch de Anjou, comte de Provença, e les terres, vassalls e subdits del dit», les quals son per mar i per terra i es podrà comerciar (A. Comunal de Marsella, EE, 12, 7).

Apèndix

EXPORTACIONS DE CATALUNYA A MALLORCA

Oferim un grapat de registres que no figuren a les assegurances ni als noliejaments, sinó a reconeixement de deutes o exportació de coses vedades.

AMETLLES

11-7-1498: Lluc Olives, tender de Mall., deu a Gabriel Ferrer, mercader de Reus, *camp de Tarragona*, ara habitador de Mallorca, 6 ll. restants d'haver-li comprat 16 quarteres d'avellanans per vendre a la minuta. Pagarà per Sant Miquel de setembre (ARM, P., T-222, f. 101).
26-3-1499: Gabriel Torres, botiguer de M., deu a Cristòfol Sanctafe, mercader de Cambrils, *camp de Tarragona*, 15 ll. 19 s. per certa quantitat d'ametlles, que vol per vendre a la minuta a la seva botiga. Pagarà a la festa de Pasqua (ARM, P., T-224, f. 91 v.).

ARMES

29-7-1455. **Barcelona**: Miquel Vives, m. de Barcelona, tramet a Mallorca amb la nau d'En Prats 3 llances llargues, 6 llances manesques i 7 dards (ACA, Batlia, c. 7, H-36, f. 13 v.).
27-12-1455. **Barcelona**: Macià Salmons, m., tramet a Mallorca amb la nau de l'Abat 6 dotzenes de llances (ACA, Batlia, c. 7, H-36, f. 18).
8-1-1456. **Barcelona**: Bartomeu Serdà, argenter de M., tramet a Mallorca amb la caravel·la d'En Pujol: 4 prucsuits (?), 6 llances, 3 dards, unes cuirasses i 3 garbes de coltells (ACA, Batlia, c. 7, H-36, f. 20).
5-7-1456. **Barcelona**: envien a Mallorca 3 pavesos llargs amb la caravel·la d'En Carbo (ACA, Batlia, c. 7, H-36, f. 29 v.).
8-11-1456. **Barcelona**: Andreu Solsona tramet a Mallorca 10 llances (ACA, Batlia, c. 7, H-36, f. 33).
8-1-1457: Miquel Sagan, pellisser de **Barcelona**, tramet 7 dotzenes de punyals de Vic, amb la caravel·la d'En Pujol, a Miquel Sagan, son fill, que és a Mallorca (ACA, Batlia, c. 7, H-36, f. 35).
9-3-1457. **Barcelona**: Miquel Sagan tramet a Mallorca 7 dotzenes 9 punyals amb el balener d'En Ribalter que va a Palerm (ACA, Batlia, c. 7, H-36, f. 37). El balener carrega pel seu servei 3 dotzenes de llances.
19-3-1457. **Barcelona**: M. Sagan tramet a Mallorca amb la nau d'En Salvador una grossa i mitja de ganivets, 6 garbes colterres i 6 dotzenes de pessadors (ACA, Batlia, c. 7, H-36, f. 37 v.).
23-1-1458. **Barcelona**: Pere Calandria, de M., tramet a Mallorca 4 dotzenes de dards (ACA, Batlia, c. 7, H-36, f. 44 v.).
11-4-1458. **Barcelona**: Tomàs Conesa, ballester, tramet 60 ballestes a Mallorca amb la barca de Joan Aguilar (ACA, Batlia, c. 7, H-36, f. 46 v.).
23-4-1458. **Barcelona**: G. Sagan tramet a Mallorca 20 llances amb la nau d'En Amat, que va a Sicília i Nàpols (ACA, Batlia, c. 7, H-36, f. 48).
25-4-1458. **Barcelona**: es trameten a Menorca 8 astes de llança amb el leny d'En Isern (ACA, Batlia, c. 7, H-36 f. 48).
28-4-1458. **Barcelona**: Blai de Taganament, cavaller de M., se'n porta 12 llances en la caravel·la de Francesc Campmajor (ACA, Batlia, c. 7, H-36, f. 48).
1-7-1458. **Barcelona**: trameten 2 caixes de passado(r)s en la galeassa de Mallorca (H-36, f. 50).

- 29-7-1458. **Barcelona:** Antoni Isern, patró de caravel·la, porta a Menorca 6 llances (H-36, f. 51).
- 22-8-1458. **Barcelona:** M. Sagram tramet a Mallorca 8 dotzenes de dards amb la galera de Mn. Pujades (H-36, f. 52 v.).
- 3-10-1458. **Barcelona:** Vidal Farigola, de M., se'n porta amb el balener d'En Pujol 3 dotzenes d'astes de llances, 12 dards i 4 llances gornides (H-36, s.f.).
- 14-10-1458. **Barcelona:** trameten a Eivissa (a Jaume Martí) amb la nau de Pere Mir 2 dotzenes de llances (II-36).
- 21-11-1458. **Barcelona:** trameten a Mallorca 2 dotzenes i mitja de pavesos i una dotzena de llances amb la nau d'En Viterbo (ACA, Batlia, c. 7, H-36, f. 55).
- 14-6-1459. **Barcelona:** Bernat Cotoner, de M., tramet a M. amb la caravel·la d'En Cambi 6 llances i un estoig de ganivetes (H-36, f. 64 v.).
- 26-6-1459. **Barcelona:** Pere Joan Alberti, cavaller de M., tramet a Mallorca amb la caravel·la d'En Cambi 6 llances (II-36, f. 64 v.).
- 27-6-1459. **Barcelona:** Arnau Riera, de M., recull 3 dotzenes de llances en la sua nau (ACA, Batlia, c. 7, II-36, f. 64 v.).
- 5-9-1459. **Barcelona:** trameten a Mallorca 6 llances amb sos ferros (H-36).
- 25-10-1459. **Barcelona:** trameten a Mallorca 6 llances i 5 dards.
- 14-11-1459. **Barcelona:** trameten a Mallorca 5 llances (H-36).
- 9-5-1464. **Barcelona:** el Sr. Lluís Simalgosa tramet a Menorca 3 dotzenes de dards (ACA, Batlia, c. 7, H-37).
- 23-6-1465. **Barcelona:** 5 panasiuts (?), 12 prucsos (?) i 9 rodells llargues van a Menorca amb la nau dels portuguesos (H-37).
- 7-8-1470. **Barcelona:** Antoni Olivar, de Maó, tramet 2 pavesos a Mn. Joan Saura de Mao, amb la caravel·la de Pere Olivar (ACA, Batlia, c. 7, II-37, f. 45 v.).
- 14-1-1477. **Barcelona:** Pere Pasqual, paraire de M., se'n porta mitja dotzena de llances manesques amb ferros, per Mallorques (ACA, Batlia, c. 7, II-38, f. 1).
- 27-1-1477. **Barcelona:** Bartomeu Desmà, saboner de Barcelona, tramet a Sóller 3 dotzenes de punyals (II-38, f. 1 v.).
- 6-2-1477. **Barcelona:** Bertran de Pallars, m. de Tarragona, tramet a Mallorca 2 dotzenes de punyals i 2 dotzenes de cervelleres (II-38, f. 1 v.).
- 6-2-1477. **Barcelona:** Jaume Bosch, giponer de Barcelona, tramet a Mallorca 2 espases i 5 cervelleres (II-38, f. 2).
- 20-3-1477. **Barcelona:** Montfalco, c. de Barcelona, envia a Mallorca 2 dotzenes de punyals i una de cervelleres (H-38, f. 2 v.).
- 15-4-1477. **Barcelona:** Mn. Juguet de Pachs, cavaller de M., se'n porta per Mallorca una dotzena de llances (II-38, f. 4).
- 18-4-1477. **Barcelona:** Jaume Bosch, giponer, c. de Barcelona, tramet a Mallorca 14 cervelleres, 6 broquers (H-38, f. 4).
- 16-5-1477. **Barcelona:** B. Oliber, c. de Barcelona, recull 12 pavesos per Mallorca (ACA, Batlia, c. 7, II-38, f. 5).
- 20-5-1477. **Barcelona:** Gabriel Arguimbau, de M., tramet 2 dotzenes d'astes de llances i una dotzena de llances menesques gornides per Menorca (H-38, f. 5).
- 21-5-1477. **Barcelona:** Jaume Bosch, giponer de Barcelona, tramet a Mallorca un jaquet de malla, 4 manyopes d'acer, 2 guardes de bas (?), una llança i 2 jocs de ganivetes (H-38, f. 5 v.).
- 6-6-1477. **Barcelona:** Ferrer Angles, de Menorca, se'n porta una dotzena de llances per Menorca (H-38, f. 5 v.).
- 12-6-1477. **Barcelona:** Jaume Bosch, giponer de Barcelona, tramet a Mallorca una dotzena de llances i un punyal (H-38, f. 6).
- 16-6-1477. **Barcelona:** Joan Gual, m., se'n porta 3 dotzenes de llances i 6 pavesos per Mallorca (ACA, Batlia, c. 7, H-38, f. 6).
- 17-6-1477. **Barcelona:** Pere de Casafranca, m. de Barcelona, tramet 3 llances a Sóller (H-38, f. 6).

- 15-9-1477. **Barcelona:** Francesc Pi, ballester de Barcelona, envia a Mallorca 6 dotzenes de llances amb la caravel·la d'En Brunet (H-38, f. 7 v.). El 26 tramet 1'5 dotzenes d'astes de llances amb la mateixa caravel·la.
- 3-1-1478. **Barcelona:** Fr. Anglada, de M., envia 2'5 dotzenes de llances de junyir a Mallorca (H-38).
- 7-1-1478. **Barcelona:** Miquel Julià, mallorquí, se'n porta per Mallorca 3 punyals i 3 llances (H-38).
- 7-1-1478 **Barcelona:** Joan Ginebrosa, m.B., tramet a Mallorca una dotzena d'astes de llances (H-38).
- 2-3-1478 **Barcelona:** Salvador Clos Soler tramet a Mallorca 6 dotzenes de punyals amb la sagetia d'En Pujades (H-38).
- 2-3-1478 **Barcelona:** Miquel Arensis tramet a Mallorca 6 ballestes i 6 arbres (ACA, Batlia, c. 7, H-38, f. 10).
- 14-3-1478 **Barcelona:** Mn. Pax, de M., se'n porta a Mallorca una dotzena de llances manesques, i Antoni Vila 3 llances grans i 6 manesques (H-38).
- 1-4-1478 **Barcelona:** Lluís Vidal, de Bartomeu, una dotzena de llances manesques per Mallorca (H-38).
- 2-5-1478 **Barcelona:** Gabriel Font dues llances al llaut d'En Xinari per Maó (H-38).
- 18-5-1478 **Barcelona:** Lluís Aldonar d'Eivissa se'n porta 6 llances a Eivissa (H-38).
- 18-5-1478. **Barcelona:** Francí Oliver tramet a Mallorca 6 llances grans de botar, 8 llances de cavall i 6 llances petites de tirar estant a cavall (H-38).
- 8-6-1478. **Barcelona:** Gabriel Arguimbau una dotzena d'astes de llances per Menorca (H-38).
- 8-6-1478. **Barcelona:** Francí Sunyer 6 llances per Mallorca (H-38).
- 8-6-1478. **Barcelona:** Climent Saura de Ciutadella se'n porta 6 astes de llances, 2 pavesos i unes cuirasses per Ciutadella (ACA, Batlia, c. 7, H-38).
- 12-8-1478. **Barcelona:** Andreu Martí, natural de Mediona de Sant Quant, se'n porta a Mallorca 2 dotzenes de llances (H-38).
- 13-8-1478. **Barcelona:** Mn. Joan Fortuny de Ruesca se'n porta a Mallorca 9 llances manesques i 6 llances més (H-38).
- 22-9-1478. **Barcelona:** Joan Gual, m.B., tramet a Mallorca 6 llances manesques amb sos ferros (H-38).
- 8-10-1478. **Barcelona:** Nicolau Gual, m., tramet a Mallorca 12 pavesos, 12 godondards i 7 cuirasses (H-38).
- 20-11-1478. **Barcelona:** Mn. Baltasar Thomàs tramet a Mallorca 12 llances, entre gornides i per gornir (H-38).
- 3-3-1479. **Barcelona:** Mn. Bernat Alberti se'n porta a Mallorca 12 llances amb una barca de biscaïns (H-38).
- 16-4-1479. **Barcelona:** Pere Amat, m.B., tramet a Mallorca 3 dotzenes de llances menesques (ACA, Batlia, c. 7, H-38).
- 17-6-1479. **Barcelona:** Gabriel Arguimbau, de Menorca, se'n porta a Menorca 12 dotzenes d'astes de llances (H-38).
- 17-6-1479. **Barcelona:** Pere Sintes, de Menorca, se'n porta a Menorca 2 pavesos i 4 llances (H-38).
- 17-11-1479. **Barcelona:** Pedro de Loria, biscaí, 9 dotzenes de llances per Mallorca (H-38).
- 18-1-1480. **Barcelona:** Andreu Mongo, barber B., tramet 34 llances a Mallorca (ACA, Batlia, c. 7, H-38).
- 1-3-1480. **Barcelona:** Joan Gual, c.B., tramet a Mallorca 16 llances (12 menesques i 4 llargues) amb el leny d'En Marques (H-38).
- 11-3-1480. **Barcelona:** Pere Costa, carnisser de M., se'n porta a Mallorca 3 llances amb una nau biscaïna (ACA, Batlia, c. 7, H-38).

AVELLANES

7-6-1456: a l'inventari del mercader Lluís Bellviure trobam 30 saques d'avellanes de *Sant Feliu* (ARM, P., M-180, f. 149 v.).

25-10-1491. **Barcelona:** Guillem Ponçgem, major, mercader, assegura per 70 ll., amb prima del 2'8%, 14 saques d'avellana de Leonard Lleopart, mercader mallorquí, que Joan Barceló o algun altre carregarà a *Sant Feliu de Guíxols* a bord de la caravel·la de Baltasar Torroella, en el viatge des d'aquest port (Barcelona) a Mallorca (García Sanz-Ferrer Mallol, 1983, II, p. 641).

30-4-1499: Jaume Silvestre, botiguer, deu a Joan Corco, mercader de Barcelona, ara habitador de Mallorca, 18 ll. preu de 3 saques d'avellanes de **Girona**, per vendre a la minuta (ARM, P., T-224, f. 130).

7-12-1502. Joan Torres, botiguer, deu a Joan Corco, m.M., 45 ll. preu de 8 saques d'avellanes de **Girona** a 5 ll. 14 s. per saca (ARM, P., T-227, f. 87).

18-2-1512. Gaspar Torres, botiguer de Mall., deu a Joan Corco, m. de Barcelona resident a Mall., el preu de 3 saques d'avellanes de **Girona** a 4 ll. 4 s. la saca. Pagarà abans de 8 mesos, contant des del 14 de gener passat (ARM, P., T-234, f. 13, r.v.).

8-2-1536. Blai Huguet, botiguer, deu a Bartomeu Jofre, sastre, 21 ll. per 3 saques d'avellanes de **Girona** (ARM, P., T-241).

BESTIAR

A un inventari trobam una mula de Barcelona (ARM, P., T-498, f. 161 v.).

COURE

5-7-1456. **Barcelona:** trameten a Menorca, amb el leny d'En Quintana, 2 quintars de coure propietat d'Antoni de la Sorva, genovès h. de Menorca (ACA, Batlia, c. 7, H-36, f. 29 v.).

8-11-1469. **Barcelona:** 2 quintars de «caldarius» van a Maó en la nau d'En Bosch (ACA, Batlia, c. 7, H-37).

15-6-1470. **Barcelona:** Joan Olivar, de Ma, tramet a Maó una caldera d'una rova (H-37).

7-8-1470. **Barcelona:** Antoni Olivar, de Maó, tramet una caldera, Pere Olivar dues calderes i 2 olles de coure (tot pesa mig quintar) a Mn. Joan Saura de Maó amb la caravel·la de Pere Olivar (H-37, f. 45 v.).

6-2-1477. **Barcelona:** Jaume Bosch, giponer de B., tramet a Mallorca 8 olles de coure (ACA, Batlia, c. 7, H-38, f. 2).

18-4-1477. **Barcelona:** Jaume Bosch, giponer, tramet a Mallorca 2 olles de coure, una aixeta i una bassineta petita, que pesen tot 16 ll. (H-38, f. 4).

6-6-1477. **Barcelona:** Joan de Verí de Menorca se'n porta 2 conques de coure i una caldera, pesa tot mig quintar (H-38).

2-5-1478. **Barcelona:** Gabriel Font tramet a Maó 32 ll. de pes de coure amb el llaüt d'En Xinari (H-38).

17-10-1478. **Barcelona:** Guillem Catlar tramet a Mallorca 2 olles i una cassola de coure, que pesen 25 ll. (H-38).

8-6-1478. **Barcelona:** Bnt. de Marimon tramet a Maó 17 olles de coure, que pesen 7 quintars (H-38).

7-9-1478. **Barcelona:** Mn. Francesc Burgués, de M., tramet a Mallorca mig quintar d'olles de coure (H-38).

16-10-1478. **Barcelona:** Lluís Vidal, m.B., tramet a Mallorca 10 quintars de coure (H-38).

11-3-1480. **Barcelona:** Pere Costa tramet a Mallorca amb una nau biscaïna 5 olles de coure (H-38).

6-9-1503. Bernat Cabrer, paraire de M., deu a Baptista de Bonapart 7 ll. 18 s. per 79 ll. de coure de Flandes, a raó de 10 ll. el quintar (ARM, P. 4901, f. 94).

ESTANY

2-5-1478. **Barcelona:** Gabriel Font tramet a Maó 36 ll. d'estany (ACA, Batlia, c. 7, H-38).

ESTOPA

8-11-1469. **Barcelona:** la caravel·la de Miquel Vicens porta a Maó una rova d'estopa (ACA, Batlia, c. 7, H-38).

5-10-1478. **Barcelona:** Arnau Pugasola, corder de M., se'n porta a Mallorca 8 quintars d'estopa (H-38).

FERRO

7-6-1453. Antoni Font i Joan Asbert, barber, deuen a Antoni Carbó, m.M., 29 ll. 8 s, per 12 garbes de ferro de *Cotlliure* (ARM, P. 2528, f. 49 v.).

9-6-1453. Joan Brosques, ferrer, i muller Caterina deuen a Antoni Carbó, m.M., 14 ll. 14 s. per haver-li comprat 6 garbes de ferro de *Cotlliure* (ARM, P. 2528, f. 52).

7-8-1470. **Barcelona:** trameten un quintar de ferro a Maó (ACA, Batlia, c. 7, H-37).

17-3-1491. Nicolau Martí, cuitada, deu a Miquel Bartomeu, ciutadà, el preu de 26 quintars de ferro de *Cotlliure* a 1 ll. 17 s. el quintar (ARM, P. 2597).

7-9-1503. Joan Antich, ferrer, deu a Pere Torrella, m.M., 30 ll. 5 s. preu de 18 qn. de ferro de *Cotlliure*, a raó d'1 ll. 15 s. el qn. per obrar a la seva botiga (ARM, P. 4901, f. 96, r.v.).

17-8-1506. Damià Boxela, major, i fill Damià, ferrers, deuen a Miquel Mora, m.M., 40 ll. 12 s. preu de 29 qn. de ferro de **Biscaia** a 8 s. el qn. (ARM, P. 4817, f. 214).

30-4-1507. Bartomeu Losas, ferrer de M., deu a Roberto Desmàs, c.M., 22 ll. 15 s. preu de 10 qn. de ferro de *Cotlliure* a 2 ll.

15 s. 7 d. el qn. (ARM, P. 4816, f. 23).

MEL

1456. a l'inventari de Nicolau Pisà, apotecari, trobam 31 gerres de mel tortosina (ARM, P., M-180, f. 50).

15-9-1487. Antoni Riera, apotecari, deu a Berenguer Forcadell, mercader de Tortosa habitador de Mallorca, 91 ll. 13 s. 6 d. preu de 29 quintars 59 ll. de mel de Tosa a raó de 3 ll. 2 s. quintar, «volò per botiga mea» (ARM, P. 2602).

5-11-1499. Jaume Silvestre, botiguer, deu a Joan Corco, mercader de Barcelona, h.M., 12 cantes de mel que pesaven 5 quintars 15 ll., a raó de 2 ll. 5 s. per quintar (ARM, P., T-224, f. 294).

MOLES

31-10-1455. **Barcelona:** Bartomeu Vilar, moler de Barcelona, tramet a Mallorca amb la sagetia d'En Amat 3 moles, cadascuna de 5 pams (ACA, Batlia, c. 7, H-36, f. 17).

16-3-1456. **Barcelona:** trameten a Ciutadella una mola de pams de llarg (H-36, f. 23 v.).

3-7-1456. **Barcelona:** Bartomeu Fabrer, de M., tramet a Mallorca 2 moles de molí de 6 pams (H-36, f. 29).

3-9-1456. **Barcelona:** Joan Fuster, m., tramet a Mallorca, amb la caravel·la d'En Alemany, dues moles de 5 pams (H-36, f. 32).

10-2-1457. **Barcelona:** trameten a Mallorca 3 moles de sang amb la caravel·la d'En Mir (ACA, Batlia, c. 7, H-36, f. 36 v.).

9-5-1457. **Barcelona:** Gabriel Garriga de Mallorca se'n porta 2 moles de molí de 5'5 pams (H-36, f. 39).

17-5-1457. **Barcelona:** trameten a Mallorca 2 moles de pams i una mola de 5 pams amb la caravel·la d'En Mir (H-36, f. 39).

18-1-1458. **Barcelona:** el leny d'En Camaragues se'n porta a Mallorca una mola de 5 pams

i 2 moles de sang (H-36, f. 44 v.).

15-4-1458. **Barcelona:** trameten a Mallorca 4 moles de 5 pams amb en Cammajor (ACA, Batlia, c. 7, H-36, f. 47).

15-4-1458. **Barcelona:** Joan Busquets, teixidor de B., se'n porta a Mallorca 2 moles de 5 pams amb la caravel·la d'En Campmajor (H-36, f. 47).

20-4-1458. **Barcelona:** trameten a Mallorca una mola de 5 pams (H-36).

18-5-1458. **Barcelona:** trameten a Mallorca 2 moles de 5 pams (ACA, Batlia, c. 7, H-36, f. 48 v.).

1-7-1458. **Barcelona:** Martí Bramona, de M., tramet a Mallorca, amb la caravel·la d'En Vilabella, 2 moles de 4 pams (H-36, f. 50).

3-10-1458. **Barcelona:** Guillem Bordils, de M., tramet a Mallorca, amb la caravel·la d'En Canarroques, 12 moles, 7 d'elles de 5 pams (H-36, s.f.).

6-10-1458. **Barcelona:** Joan Canarroques se'n porta a Mallorca 2 moles de 5 pams (H-36).

16-10-1458. **Barcelona:** trameten a Mallorca 2 moles de 5 pams amb la barca d'En Canarroques (H-36, f. 54).

4-1-1459. **Barcelona:** trameten a Mallorca 5 moles de 5 pams amb la caravel·la d'En Canarroques (H-36, f. 56 v.).

16-6-1459. **Barcelona:** trameten 2 moles de molí de sang a Mallorca (H-36, f. 64 v.).

8-8-1459. **Barcelona:** trameten a Mallorca 2 moles de 5 pams amb la nau d'En Amat (H-36).

28-8-1459. **Barcelona:** Pere Vey, de M., recull 2 moles de sang per Mallorca amb el balener d'En Muntbrú (H-36).

19-11-1459. **Barcelona:** trameten a Mallorca 2 moles de 5 pams amb el leny d'En Oliver (ACA, Batlia, c. 7, H-36).

21-11-1459. **Barcelona:** trameten a Mallorca 3 moles de molí de 4 pams (H-36).

24-5-1464. **Barcelona:** trameten 2 moles de sang a Maó (H-37).

10-10-1464. **Barcelona:** Joan Bonafe, de Maó, tramet 2 moles de molí de sang a Maó (ACA, Batlia, c. 7, H-37).

20-1-1465. **Barcelona:** trameten 15 moles a Maó amb la fusta de Pere Oliver (H-37).

13-2-1465. **Barcelona:** Francesc Marquilles, fuster, tramet a Maó una mola de molí de sang amb la caravel·la d'En Oliver (H-37, f. 14).

30-12-1468. **Barcelona:** trameten a Maó 8 moles petites de molí de sang (H-37).

14-4-1469. **Barcelona:** trameten 3 moles de 6 pams, 1 de 5 pams i 15 de petites via de València a Mallorca (H-37).

9-6-1470. **Barcelona:** trameten 9 moles petites a Maó (H-37).

7-8-1470. **Barcelona:** 2 moles petites de molí de sang de Mn. Joan Saura van a Maó amb la caravel·la de Pere Olivar (H-37, f. 45 v.).

21-2-1471. **Barcelona:** trameten a Maó 6 moles de quatre pams i 2 de 2'5 (H-37).

6-3-1471. trameten a Maó 8 moles de 4 pams i una de 3 (H-37).

6-6-1471. **Barcelona:** trameten a Maó, amb el leny d'En Costa, 7 molinets de sang amb dues moles (ACA, Batlia, c. 7, H-37).

27-1-1477. **Barcelona:** Arnau Refart tramet 6 moles de molí sang a Menorca, i Joan Vidal, botiguer, hi envia 2 moles de molí de sang (H-38).

11-2-1477. **Barcelona:** Bartomeu Requesens, corredor, ciutadà de Barcelona, tramet 3 moles de 5 pams i 12 moles de molí de sang per Mallorques (H-38, f. 2).

15-3-1477. **Barcelona:** Joan Vidal, botiguer de B., tramet a Mallorca 2 moles menals (H-38, f. 2).

1-4-1477. **Barcelona:** Antoni Merill, m.B., tramet a Mallorca 11 moles menals i 4 de 4'5 pams (H-38, f. 2 v.).

5-4-1477. **Barcelona:** Joan de Verí, m. de Menorca, tramet 6 moles menals a Menorca (H-38, f. 2 v.).

9-4-1477. **Barcelona:** Joan Moni, mariner de B., tramet a Menorca 5 parells de moles menals

(H-38, f. 2 v.).

21-4-1477. **Barcelona:** Guillem Sacoma, m.B., tramet a Mallorca 6 moles de 4'5 pams i 4 de 5 pams (H-38, f. 4 v.).

6-6-1477. **Barcelona:** Ferrer Angles, de Menorca, tramet 6 moles de 4 pams a Menorca (ACA, Batlia, c. 7, H-38, f. 5 v.).

9-6-1477. **Barcelona:** Nicolau Gual, m. de Barcelona, tramet a Sóller una mola de 5 pams (H-38, f. 5 v.).

12-6-1477. **Barcelona:** Gabriel Macip, m.B., tramet a Mallorca 4 moles (H-38, f. 6).

27-6-1477. **Barcelona:** Joan Ponc, mariner, tramet a Mallorca 6 parells de moles de sang i 2 parells de moles de pams (H-38, f. 6 v.).

12-7-1477. **Barcelona:** Guillem Sacoma, m.B., tramet a Mallorca 5 moles de 4'5 pams i una de 5 pams (H-38, f. 6 v.).

22-10-1477. **Barcelona:** Damià Terrassa, blanquer de B., tramet a Mallorca 2 moles (ACA, Batlia, c. 7, H-38).

18-11-1477. **Barcelona:** Joan Ballester, paraire de M., tramet 2 moles per Mallorca (H-38).

15-12-1477. **Barcelona:** Guillem Montlober, c.B., tramet a Mallorca 2 moles de molí de sang (H-38).

7-1-1478. **Barcelona:** Miquel Benet, botiguer, c.B., tramet a Mallorca 4 moles menals de molí de sang (H-38).

7-1-1478. **Barcelona:** Miquel Julià, mallorquí, tramet a Mallorca 2 moles de molí de sang (H-38).

15-1-1478. **Barcelona:** Bartomeu Coll, matalasser, tramet a Mallorca 19 moles grans d'esmolat i 6 de barber (H-38).

23-1-1478. **Barcelona:** Antoni Nebot, de M., tramet a Mallorca 2 moles de sang (H-38).

23-1-1478. **Barcelona:** Francesc Pi, ferrer, c.B., tramet a Mallorca 5 moles de 4'5 pams de ferrer (H-38).

7-2-1478. **Barcelona:** Joan Ferrer de Busquets, m.B., tramet a Eivissa 2 moles de 6 pams i 2 de molí de sang (H-38).

11-2-1478. **Barcelona:** Francesc Pi, ballester de B., tramet a Mallorca 11 moles d'esmolat (ACA, Batlia, c. 7, H-38).

2-3-1478. **Barcelona:** Martirià Batle, saboner de B., tramet a Menorca 2 moles de 4 pams (H-38).

28-5-1478. **Barcelona:** Lluís Vidal, m. de Barcelona, tramet a Mallorca una mola de 5'5 pams i una de 6 pams, mentre que Pere Seguer, de B., tramet 2 moles menals (H-38).

8-6-1478. **Barcelona:** Climent Saura de Ciutadella se'n porta 2 moles de molí de sang (H-38).

8-6-1478. **Barcelona:** Esteve Valls, pelleter de B., tramet a Mallorca 3 parells de moles menals, Bartomeu Palou, notari de B., tramet 2 moles de 5 pams, Cardils Urpalerius, de B., tramet 4 moles de 5 pams, i Joan Font, m., tramet 2 moles de 6 pams (ACA, Batlia, c. 7, H-38).

16-6-1478. **Barcelona:** Guillem Sacoma, m.B., tramet a Mallorca 5 moles de 5 pams i 2 de 4'5 pams (H-38).

29-7-1478. **Barcelona:** trameten a Mallorca 2 moles de 5'5 pams (H-38).

20-11-1478. **Barcelona:** Mateu Nicolau, de M., tramet a Mallorca 4 moles de molí de sang (H-38).

10-12-1478. **Barcelona:** Joan Sots, taverner, tramet a Sóller 2 moles de molí (H-38).

13-2-1479. **Barcelona:** Miquel Font, m., tramet a Mallorca 3 moles de 5 pams i una mola de 5'5 pams (H-38).

30-4-1479. **Barcelona:** Bartomeu Requesens, m.B., tramet a Mallorca 6 moles menals (ACA, Batlia, c. 7, H-38).

9-9-1479. **Barcelona:** Climent Oliva, mariner de M., tramet a Mallorca 2 moles menals (H-38).

- 31-12-1479. **Barcelona:** Pere de Casafranca, m., tramet a Sóller 3 moles de trull (H-38).
 29-2-1480. **Barcelona:** Joan Pons, c.B., tramet a Sóller 2 moles de 5 pams (H-38).
 12-4-1480. **Barcelona:** Lluís Lull, c.B., tramet a Menorca 21 moles de molí de sang amb la caravel·la de Lluís Caiamet (H-38).

SÈU

- 30-10-1455. **Barcelona:** Bartomeu Font, assaonador de M., tramet a Mallorca, amb la caravel·la de Gracia Amat, 4 quintars de sèu (ACA, Batlia, c. 7, II-36, f. 17).
 26-6-1456. **Barcelona:** un carnisser de Barcelona tramet a Menorca 2 quintars 26 ll. de sèu amb el leny d'En Quintana de Menorca (ACA, Batlia, c. 7, H-36, f. 29).
 20-1-1458. **Barcelona:** Llorenç Foners se'n porta a Mallorca, amb la nau de Salvador Mas, 5 sarries de sèu (16 qn.) i 3 quintars 2 roves de candeles de sèu (H-36, f. 44 v.).
 27-6-1458. **Barcelona:** trameten a Mallorca 3 quintars de sèu amb la fusta d'En Vilabella (ACA, Batlia, c. 7, H-36, f. 50).
 3-10-1458. **Barcelona:** Vidal Farigola, de M., se'n porta a Mallorca, amb el balener d'En Pujol, 2 caixes de candeles de sèu, que pesen 17 roves (ACA, Batlia, c. 7, H-36, s.f.).
 25-10-1459. **Barcelona:** trameten a Mallorca 10 quintars de sèu (H-36).
 22-11-1459. **Barcelona:** Pere Miquel Soler, m.M., se'n porta a Mallorca 2 qn. de sèu o candeles (ACA, Batlia, c. 7, H-36, f. 69 v.).

REMUDES

- 21-1-1499. Gabriel Buades, blanquer de Mallorca, deu a Benet Gual, mercader de Barcelona ara habitador de Mallorca, 18 ll. 12 s. preu de 12 dotzenes de remudes (pells), a raó de 1 ll. 11 s. per dotzena. Les vol per la feina del seu ofici. Pagarà dins 4 mesos (ARM, P., T-224, f. 27).
 11-9-1499. Lluç Marades, sabater de M., deu a Benet Gual, mercader de Barcelona ara habitador de Mallorca, 18 ll. 15 s. preu de 12 dotzenes i mitja de remudes, a 1 ll. 10 s. per dotzena (ARM, P., T-224, f. 247).
 20-9-1499. Guillem Garau, blanquer de M., deu a Benet Gual, mercader de Barcelona, ara habitador de Mallorca, 59 ll. 5 s. 4 d. preu de 34 dotzenes de remudes, a 1 ll. 10 s. per dotzena (ARM, P., T-224, f. 254).
 28-9-1499. Antoni Vidal, blanquer, deu a Joan Corcó, mercader de Barcelona, h.M., 43 ll. 10 s. preu de 29 dotzenes de remudes, a 1 ll. 10 s. la dotzena (ARM, P., T-224, f. 260).
 16-10-1499. Antoni Armengol, sabater de M., deu a Benet Gual, mercader de Barcelona resident a Mallorca, 9 ll. per 6 dotzenes de remudes (ARM, P., T-224, f. 275 v.).

BIBLIOGRAFIA

- DEL TREPPO, 1976: *Els mercaders catalans i l'expansió de la corona catalano-aragonesa*. Curial. Barcelona.
 MACAIRE, 1986: *Majorque et le commerce international (1400-1450 environ)*, Lille.
 SANZ-FERRER MALLOL, 1983: *Assegurances i canvis marítims medievals a Barcelona*. 2 vols. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona.
 SEVILLANO-POU, 1974: *Historia del puerto de Palma de Mallorca*. Instituto de Estudios Baleáricos. Palma.
 VAQUER BENNASAR, O., 1987: *Una Sociedad del Antiguo Régimen. Felanitx y Mallorca en el siglo XVI*. T. I. Palma.
 1991-1: *El comerç marítim de Mallorca a la segona meitat del segle XV*. Randa núm. 29, p. 105-119.

- 1992: *La navegació mallorquina a l'època del Descobriment*. Congrès «Les Illes Balears i Amèrica». IEB. Palma.
- 1990: *Navegació i comerç a Mallorca. Segle XV, segona meitat*. Fontes Rerum Balearium. Palma.
- 1988: «Comerç i capital mercantil a Mallorca (1448-1489)». VII Jornades d'Estudis Històrics Locals. IEB. Palma.
- 1991-2: *Les manufactures mallorquines de teixits i de pell a la segona meitat del segle XV: importacions i exportacions*. Jornades d'Estudis Històrics Locals, IEB.
- 1997-1: *L'esclavitud a Mallorca. 1448-1500*. IEB. Palma.
- 1997-2: *El comercio marítimo de Mallorca en el tránsito a la modernidad*. A *Historia Moderna.*, vol. 17. Salamanca

SIGLES

ACA	Arxiu de la Corona d'Aragó
AHPB	Arxiu Historic de Protocols de Barcelona
ARM	Arxiu del Regne de Mallorca
c.	ciudadà
h.	habitador de
ll.	lliures
m.	mercader
M.	Mallorca
P.	Protocols